

VÄSTRA GÖTALÄNSK DEMOKRATI

SÖREN HOLMBERG

Att utvärdera demokrati är med nödvändighet en mångfasetterad verksamhet. Flera olika aspekter måste vägas in. En modell som används inom komparativ forskning när det gäller att studera opinionsstöd och legitimitet för representativa demokratier har lanserats av Pippa Norris m fl i boken *Critical Citizens. Global Support for Democratic Governance* (1999). Den bärande tanken är att värdera demokratiernas tillstånd utifrån medborgarnas bedömningar och åsikter. De berörda får uttala sig.

I *Critical Citizens* studeras demokratins stöd och legitimitet på fem olika nivåer: stöd för samhället/nationen, stöd för demokratins principer, stöd för hur demokratin fungerar, stöd för samhällets institutioner och stöd för olika aktörer. Vi rör oss från mer esoteriska ting som samhälle och demokratins principer till mer konkreta saker som riksdag och regering respektive namngivna partier och politiker.

Modellen är gjord för att appliceras på hela nationer. Men det bör inte avskräcka oss från att resonemangsvis se vad som händer om vi tester den på Västra Götalandsregionen. Fokus i vår prövning kommer att ligga på den mest konkreta nivån – på stödet för olika aktörer. I vårt fall opinionsstödet för ledande regionpolitiker i Västra Götaland.

Identitet

Men vi börjar mer generellt med stödet för samhället/regionen. Här är resultaten av Väst-SOMs mätningar inte direkt uppmuntrande. Mycket få regioninnevånare känner någon identitet eller geografisk hemhörighet med Västra Götaland. Magra 8 procent identifierade sig som västra götälänningar år 2003. Fast det är å andra sidan en uppgång sedan första mätningen 1998 när endast 4 procent uppgav att de i första hand hörde hemma i Västra Götaland. De flesta människor identifierar sig med den ort där de bor eller med den nationella nivån, med Sverige (Nilsson m fl 2004).

Regional identitet, liksom all annan identitet, tar tid att utveckla. Västra Götaland kan hoppas att innevånarnas känsla för regionen växer. Forskningsresultat presenterade av Robert Putnam från bland annat Tyskland och Italien pekar på att en sådan utveckling kan vara trolig (Putnam 1994).

En annan mer krass indikator på att regionen har ett skakigt opinionsstöd är att klara övervikter av regioninnevånarna uppfattar mer nackdelar än fördelar med den nya regionen.

I Väst-SOM 2003 är det endast 4 procent som tycker att införandet av Västra Götalandsregionen inneburit fördelar för innevanarna medan hela 48 procent uppfattar att nackdelarna överväger. Bilden var något ljusare när regionen sjösattes 1998. Då såg 8 procent fördelar mot 27 procent som lutade över mot i huvudsak nackdelar. Men då var det mest fråga om förhoppningar eller projektioner av negativa attityder. Någon fungerande region fanns ännu inte. Idag när regionen funnits i några år kan vi konstatera att de förhoppningsfulla blivit färre och de besvikna blivit fler. Resultaten kan inte gärna tolkas annorlunda än att Västra Götaland än så länge har ett mycket svagt opinionsstöd bland regionens innevanare. Vi är mycket långt ifrån någon *success story*.

Demokrati som princip

Men låt oss inte döma i förtid. Läget kanske är bättre på de andra utvärderingsnivåerna. Nästa nivå är stödet för demokrati som princip. Det vill säga opinionsstödet för demokratin som ideal och som det bästa styrsystemet. Någon misstanke om att det principiella stödet för demokrati skulle se annorlunda ut i Västra Götaland än i Sverige i övrigt har vi inte. Och de lätt fyrkantiga mått vi har tillgång till bekräftar att det inte finns några skillnader. Över hela Sverige och i Västra Götaland förklarar i genomsnitt 97 procent av medborgarna att "Demokratin kan ha sina problem, men den är bättre än andra styrelsekick". Intervjufrågan fanns med i Valundersökningen 2002 och ingår i ett internationellt projekt *The Comparative Study of Electoral Systems (CSES)*. Utanför etablerade demokratier i Väst är inte stödet för demokratiprincipen lika massivt som i Sverige. I Bulgarien exempelvis är det endast 68 procent som är eniga med påståendet att demokrati är bättre än andra styrelsekick (Holmberg & Oscarsson 2004).

Demokratisk praxis

Critical Citizen tredje legitimitetsnivå är hur medborgare bedömer att demokratin fungerar i praktiken. Mätinstrumentet är en intervjufråga som hittades på för cirka trettio år sedan av EU-kommisionens opinionsundersökare och återfinns i den regelbundet återkommande *Eurobarometern*. Frågan i SOM-tappning gäller i vad mån man är nöjd med hur demokratin fungerar på olika nivåer – i EU, i Sverige, i Västra Götalandsregionen och i den egna kommunen. Resultaten är inte helt smickrande för regionen. Andelen personer som anger att det är mycket eller ganska nöjda med demokratin i Sverige eller i hemkommunen är klart högre än motsvarande andel för Västra Götaland, 71, 67 respektive 57 procent år 2003. Internationellt sett och i jämförelse med hur EUs demokrati bedöms är detta dock höga siffror, även regionens siffror. I Väst-SOM 2003 var det endast 31 procent som ansåg att demokratin i EU fungerar mycket eller ganska bra.

Trendmässigt har andelen som är nöjda med hur svensk demokrati fungerar ökat från 64 procent 1998 till 71 procent 2003. Även bedömningarna av EUs demokrati uppvisar en uppåtgående trend från 22 procent nöjda 1998 till 31 procent 2003. Värderingarna av den lokala och regionala demokratin uppvisar dock inte några motsvarande positiva tendenser. Medborgare i Västra Götaland är inte mer, men heller inte mindre nöjda med hur regionens eller hemkommunernas demokrati fungerar. Man är lika nöjd som för fem år sedan. Relativt sett innebär det dock att avståndet mellan hur nöjd man är med den nationella demokratin ökat i förhållande till hur nöjd man är med hur demokratin fungerar i Västra Götalandsregionen och i hemkommunen. Med andra ord, inte riktigt bra för regionen.

En annan demokratiindikator gäller hur människor bedömer sina möjligheter att påverka politiska beslut. I Väst-SOM har vi mätt det på fem olika nivåer. Att andelen som bedömer påverkansmöjligheterna som goda är högst på närplanet, i den egna kommunen (18 procent) och i den egna stadsdelen (16 procent) är föga förvånande, liksom att andelen är lägre för avlägsna EU (4 procent). Men att motsvarande andel för Västra Götalandsregionen endast är 9 procent är mer iögonfallande, speciellt som resultatet för den nationella nivån är högre, 13 procent.

Ett positivt resultat för regionen, men också för EU, Sverige och hemkommunen, är att andelen medborgare som uppfattar påverkansmöjligheterna som goda har tenderat att öka något sedan de första mätningarna år 1999. Lite goda nyheter för Västra Götaland alltså.

Institutionsstöd

Utvärderingsmodellens fjärde och femte nivåer gäller opinionsstödet för institutioner och aktörer. Vi har i Väst-SOM inte någon specifik mätserie för graden av institutionsförtroende, men dock mätningar när det gäller förtroende för olika yrkesgrupper, t ex för regionens tjänstemän och politiker. I studien 2003 ingick sammanlagt sju olika yrkesgrupper. Vi mätte förtroendet på en skala från -100 (låg förtroende) till +100 (hög förtroende). Sjukvårdens personal toppar förtroendeligan med +73, följda av bland andra poliser med +46, socialarbetare med +19, journalister i morgonpress med +5, rikspolitiker med -7 och kommunens politiker med -8. Längst ned i botten på listan på plats sexton och sjutton kommer Västra Götalandsregionens tjänstemän med -21 och Västra Götalandsregionens politiker med -26. Mycket sämre kan det knappast bli.

En faktor som vi vet är kopplad till institutionsförtroende är bedömningar av hur olika institutioner sköter sitt jobb – *performance* spelar en roll. I Väst-SOM ingår en sammanfattande mätning av hur innevanarna värderar att kommunstyrelsen respektive regionstyrelsen sköter sin uppgift. Mätskalan varierar som tidigare mellan -100 (dåligt) till +100 (bra). Många människor har ingen uppfattning eller placerar styrelserna i mitten av skalan. År 2003 gäller det 61 procent vid bedömningen av kommunstyrelsen och 66 procent vid bedömningen av regionstyrelsen. I sig intres-

sant information eftersom väljare som ingenting vet inte rimligen kan utkräva ansvar med kvalitet. Bland den minoritet av medborgarna som gör en utvärdering kommer kommunstyrelsen hyfsat ut med följande värden sedan första mätningen 1999: +12, +13, +14, +17 och +9 år 2003. Regionstyrelsen får en tuffare bedömning: -9, -23, -13, -5 och -12 år 2003, genomgående övervikt för negativa bedömningar med andra ord. Det råder ingen tvekan om att regionstyrelsen som institution, liksom dess politiker och tjänstemän, åtnjuter ett svagt opinionsstöd i Västra Götaland.

Ledande politiker

Efter denna hittills något dystra genomgång av Västra Götalandsregionens medborgarliga stöd och legitimitet återstår att studera den allra mest konkreta nivån. Det vill säga opinionsstödet för regionens ledande politiker. Och nu talar vi inte om politiker i klump, utan om namngivna enskilda politiker. Väst-SOMs mätningar gäller dock inte grad av förtroende för de namngivna politikerna. Mätningen gäller istället medborgarnas kännedom om politikerna och i vad mån politikerna är uppskattade. Svarspersonerna har ombetts ange om de känner till ett antal namngivna politiker. Sedan har svarspersonerna fått uppge hur mycket de uppskattar de politiker de säger sig känna till. Den popularitetsskala som används kan variera mellan -50 (ogillar) till +50 (gillar).

Resultaten i tabellerna 1-4 avslöjar hur kända respektive populära ett fyrtiotal ledande politiker i Västsverige har varit under den senaste tioårsperioden. Vi har tagit med resultaten från SOMs mätningar av göteborgspolitikerna för att komplettera bilden av opinionsstödet för västra götalandspolitikerna. Göteborgsmätningarna omfattar åren 1994-2003 och inkluderar genom åren totalt tjugo politiker; blott en har dock mätts alla år. Det är Göran Johansson (s). Mätningarna bland västra götalandspolitikerna spänner över åren 1998-2003. Totalt omfattar mätningarna även här tjugo politiker; tre har varit med alla år – Roland Andersson (s), Annelie Stark (s) och Carina Åström (v).

Resultaten är rätt deprimerande. Det visar sig att nästan alla politiker är mycket okända bland de många människorna. Endast fyra politiker genom alla åren – samtliga göteborgare – är kända av en majoritet av väljarna. Göran Johansson (s) toppar listan med att som högst vara känd av 85 procent i Göteborg, och av 67 procent i Västra Götaland när han 1998 var med och startade regionen. De övriga tre någorlunda kända politikerna är Johnny Magnusson (m) med en bästa kännedomssiffra på 69 procent och Margita Björklund (fp) respektive Rune Zachrisson (fp) med i båda fallen 50 procent som bästa resultat. Övriga undersökta politiker i Västra Götalandsregionen och i Göteborg är okända för majoriteten av innevanarna. Kännedomssiffrorna ligger oftast nere under 20 procent. Kännedomen för de nio politiker från regionen som ingår i studien 2003 varierar mellan som mest 30 procent för Roland Andersson (s) till som lägst 11 procent vardera för Stefan Kristiansson (mp) och Einar Hansander (sfv). Resultaten i Göteborg är inte bättre om vi bortser från Göran Johansson. Övriga sex göteborgspolitikere som var med i studien 2003

Tabell 1 Kännedom om ledande politiker i Göteborg (procent)

politiker (parti)	andel bland samtliga										andel bland egna partiets sympatisörer									
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Göran Johansson (s)	79	82	81	75	85	75	75	80	74	75	83	84	85	83	83	76	76	79	75	79
Johnny Magnusson (m)	69	66	61	56	63	56	56	56	-	-	78	74	68	66	71	65	67	64	-	-
Margita Björklund (fp)	44	50	44	43	48	44	47	50	-	-	52	54	52	54	56	57	69	61	-	-
Rune Zackrisson (fp)	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	64	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jan Hallberg (m)	-	-	-	-	-	-	32	34	38	37	-	-	-	-	-	-	37	42	48	56
Claes Roxbergh (mp)	42	43	33	28	38	33	36	36	-	-	30	39	27	27	45	35	42	36	-	-
Kerstin Svensson (s)	32	39	31	-	-	-	-	-	-	-	35	47	37	-	-	-	-	-	-	-
Roger Andreasson (v)	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vivi-Ann Nilsson (s)	-	-	-	22	28	-	-	-	28	24	-	-	-	30	27	-	-	-	28	29
Eva Selin (c)	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Solveig Lindström (s)	-	-	-	-	-	21	21	21	-	-	-	-	-	-	-	24	25	22	-	-
Ture Jacobsson (kd)	22	24	18	16	20	-	-	-	-	-	*	*	*	*	32	-	-	-	-	-
Karin Pleijel (mp)	-	-	-	-	-	-	-	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-
Ann-Marie Johansson (c)	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40	-	-	-	-	-
Jan-Åke Ryberg (v)	-	26	18	16	-	-	-	-	-	-	-	28	24	19	-	-	-	-	-	-
Eva Olofsson (v)	-	-	-	-	20	15	17	21	19	16	-	-	-	-	30	19	20	29	30	16
Erik Lithander (fp)	-	-	-	-	-	-	-	-	20	16	-	-	-	-	-	-	-	-	29	18
Alvar Persson (c)	-	22	17	14	-	-	-	-	-	-	-	*	*	*	-	-	-	-	-	-
Kia Andersson (mp)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13
Lars Eklund (kd)	-	-	-	-	-	12	14	14	13	-	-	-	-	-	-	12	11	20	23	-
Carina Liljesand (kd)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11

Kommentar: Resultaten visar andelen göteborgska svarspersoner som inte kryssat för "personen okänd för mig" och som kryssat för någon grad av sympati på en ogillar-gillarskala i Väst-SOM-studierna. Procentbasen är definierad som samtliga personer som besvarat enkäterna i Göteborg. Efter kännedomsfrågan tillfrågades undersökningenspersonerna vad de tyckte om politikerna på en gillar-ogillarskala mellan -5 och +5. Ett - anger att politikerna i fråga inte ingick i det årets studie medan en * anger att antalet svarspersoner är mycket begränsat. Partisympatierna har mätts med hjälp av en fråga om bästa parti alternativt en fråga om bästa parti i rikspolitiken.

Tabell 2 Populära och mindre populära göteborgspolitikere (medeltal)

Fråga: "Var skulle du vilja placera några kommunala politiker i Göteborg på nedanstående skala?"

politiker (parti)	andel bland samtliga										andel bland egna partiets sympatisörer									
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Göran Johansson (s)	+17	+24	+19	+14	+10	+9	+14	+16	+10	+8	+31	+36	+31	+27	+29	+27	+26	+27	+26	+25
Johnny Magnusson (m)	-1	+4	+5	+7	+7	+5	+7	+5	-	-	+22	+24	+21	+20	+22	+21	+22	+20	-	-
Margita Björklund (fp)	+3	+5	+8	+8	+8	+8	+9	+7	-	-	+9	+23	+24	+24	+24	+20	+17	+19	-	-
Rune Zackrisson (fp)	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jan Hallberg (m)	-	-	-	-	-	-	+3	+3	+4	+4	-	-	-	-	-	+16	+14	+21	+16	-
Claes Roxbergh (mp)	-1	-1	+0	-2	-0	-5	-4	-5	-	-	+19	+11	+17	+19	+17	+13	+5	+8	-	-
Kerstin Svensson (s)	+1	+1	+5	-	-	-	-	-	-	-	+8	+10	+16	-	-	-	-	-	-	-
Roger Andreasson (v)	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+23	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vivi-Ann Nilsson (s)	-	-	-	-1	+0	-	-	-	+1	-2	-	-	-	+4	+10	-	-	-	+6	+5
Eva Selin (c)	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Solveig Lindström (s)	-	-	-	-	-	-2	-1	+2	-	-	-	-	-	-	-	+6	+3	+7	-	-
Ture Jacobsson	-2	+0	+0	+1	+3	-	-	-	-	-	-	*	*	*	+15	-	-	-	-	-
Karin Pleijel (mp)	-	-	-	-	-	-	-	-	+3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-
Ann-Marie Johansson (c)	-	-	-	-	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-
Jan-Åke Ryberg (v)	-	+2	-1	+1	-	-	-	-	-	-	-	+3	+8	+12	-	-	-	-	-	-
Eva Olofsson (v)	-	-	-	-	+2	+1	-2	+1	+3	+2	-	-	-	-	+4	+7	+4	+10	+15	*
Erik Lithander (fp)	-	-	-	-	-	-	-	-	+4	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	+3	+3
Alvar Persson (c)	-	-0	+2	-0	-	-	-	-	-	-	-	*	*	*	-	-	-	-	-	-
Kia Andersson (mp)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*
Lars Eklund (kd)	-	-	-	-	-	-1	-2	-1	-1	-	-	-	-	-	-	+2	+6	+1	*	-
Carina Liljesand (kd)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*

Kommentar: Resultaten visar medeltalsvärden (gångar 10) på en ogillar-gillarskala med värden mellan -5 och +5. Egna partiets sympatisörer har precis som i tabell 1 definierats med hjälp av svaren på en fråga om bästa parti.

Tabell 3 Kännedom om ledande politiker i Västra Götaland (procent)

politiker (parti)	andel bland samtliga						andel bland egna partiets sympatisörer						andel i egna valkretsen					
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	1998	1999	2000	2001	2002	2003	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Göran Johansson (s)	67	-	-	-	-	-	70	-	-	-	-	-	80	-	-	-	-	-
Cecilia Widegren (m)	13	36	48	43	41	-	13	40	46	48	49	-	27	58	70	66	63	-
Roland Andersson (s)	19	23	32	30	28	30	20	30	40	34	29	36	59	56	64	64	58	60
Eva Eriksson (fp)	-	20	27	26	25	27	-	29	39	32	32	39	-	46	54	52	50	56
Rune Lanestrand (sfv)	19	21	25	25	-	-	-	-	-	-	-	-	36	39	41	38	-	-
Annelie Stark (s)	23	24	28	25	22	23	26	30	35	26	24	28	69	61	70	65	55	60
Bengt Mollstedt (m)	-	-	21	-	-	-	-	-	23	-	-	-	-	-	27	-	-	-
Kent Johansson (c)	-	16	20	18	18	18	-	19	34	35	33	36	-	34	39	37	38	40
Stig Grauers (m)	-	18	-	-	-	-	-	23	-	-	-	-	-	25	-	-	-	-
Hans Aronsson (s)	-	-	16	-	-	-	-	-	17	-	-	-	-	-	26	-	-	-
Jan Hallberg (m)	15	-	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	22	-	-	-	-	-
Ursula Johansson (kd)	-	15	-	-	-	-	-	15	-	-	-	-	-	17	-	-	-	-
Carina Åström (v)	10	12	15	15	14	14	12	12	18	16	18	14	12	12	14	12	13	12
Monica Selin (kd)	11	-	16	15	13	13	11	-	15	14	16	15	15	-	21	21	15	16
Lars Bergsten (m)	-	-	-	-	-	13	-	-	-	-	-	17	-	-	-	-	-	13
Thomas Mellqvist (c)	11	-	-	-	-	-	20	-	-	-	-	-	22	-	-	-	-	-
Ingela Bergendahl (s)	-	11	-	-	-	-	-	14	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-
Gunnel Adler (mp)	11	11	-	-	-	-	10	10	-	-	-	-	13	12	-	-	-	-
Stefan Kristiansson (mp)	-	-	11	13	11	11	-	-	7	17	8	8	-	-	10	11	10	10
Einar Hansander (sfv)	-	-	-	-	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	13
Jan Steen (fp)	10	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-

Kommentar: Resultaten visar andelen svarspersoner som inte kryssar för "personen okänd för mig" och som kryssat för någon grad av sympati på en ogillar-gillarskala. Procentbasen har definierats som samtliga personer som besvarat Väst-SOM-enkäten i Västra Götaland. Partisympatierna har fastställts med hjälp av en fråga om bästa parti. Valkrets har definierats som riksdagskretsarna, vilka motsvarar valkretsarna i regionvalet. Politiker har förts till den valkrets där de kandiderade.

Tabell 4 Populära och mindre populära politiker i Västra Götaland (medeltal)

politiker (parti)	andel bland samtliga						andel bland egna partiets sympatisörer						andel i egna valkretsen					
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	1998	1999	2000	2001	2002	2003	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Göran Johansson (s)	+10	-	-	-	-	-	+24	-	-	-	-	-	+10	-	-	-	-	-
Cecilia Widegren (m)	+2	+2	-15	-11	-8	-	+9	+21	+2	+5	+16	-	+2	-0	-12	-9	-5	-
Roland Andersson (s)	-3	-3	+2	-2	0	-4	+8	+8	+11	+7	+10	+5	-5	-4	-0	-4	-2	-4
Eva Eriksson (fp)	-	+6	+5	+4	+5	0	-	+20	+17	+17	+9	+5	-	+9	+8	+5	+7	-1
Rune Lanestrand (sfv)	+2	-2	-3	-4	-	-	-	-	-	-	-	-	+5	+2	-3	-4	-	-
Annelie Stark (s)	-1	-5	-3	-4	-3	-6	+9	+5	+6	+4	+3	+2	-6	-12	-7	-8	-7	-10
Bengt Mollstedt (m)	-	-	-1	-	-	-	-	-	+8	-	-	-	-	-	+1	-	-	-
Kent Johansson (c)	-	+1	-0	-0	+2	-2	-	+21	-0	+9	+19	+7	-	+0	-2	-3	+2	-4
Stig Grauers (m)	-	-8	-	-	-	-	-	+1	-	-	-	-	-	-8	-	-	-	-
Hans Aronsson (s)	-	-	+0	-	-	-	-	-	+6	-	-	-	-	-	+3	-	-	-
Jan Hallberg (m)	+2	-	-	-	-	-	+13	-	-	-	-	-	+3	-	-	-	-	-
Ursula Johansson (kd)	-	-2	-	-	-	-	-	+5	-	-	-	-	-	+1	-	-	-	-
Carina Åström (v)	+3	+0	-0	-0	+2	-1	+6	+3	+6	+3	+11	+8	+4	+2	-0	+0	+3	-2
Monica Selin (kd)	+3	-	-0	-1	+1	-2	+3	-	0	+4	+6	+5	+2	-	-2	-2	+1	-1
Lars Bergsten (m)	-	-	-	-	-	-1	-	-	-	-	-	+4	-	-	-	-	-	0
Thomas Mellqvist (c)	+1	-	-	-	-	-	+10	-	-	-	-	-	+4	-	-	-	-	-
Ingela Bergendahl (s)	-	+0	-	-	-	-	-	+1	-	-	-	-	-	+1	-	-	-	-
Gunnel Adler (mp)	+1	+1	-	-	-	-	+8	+13	-	-	-	-	-0	+3	-	-	-	-
Stefan Kristiansson (mp)	-	-	-1	-1	0	-3	-	-	+5	-1	*	*	-	-	-0	-0	0	0
Einar Hansander (sfv)	-	-	-	-	0	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+1	+3
Jan Steen (fp)	+1	-	-	-	-	-	+10	-	-	-	-	-	+4	-	-	-	-	-

Kommentar: Resultaten är medelvärden (gångar 10) på en ogillar-gillarskala med värden mellan -5 och +5. Partisympati och valkrets har definierats på samma sätt som i tabell 3.

har kännedomssiffror i Göteborg mellan som mest 37 procent för Jan Hallberg (m) till som lägst 12 procent för Carina Liljesand (kd). Det är inte lätt att utkräva ansvar av enskilda politiker om de är så här anonyma.

Det är inte mer upplyftande att gå vidare och se hur populära politikerna är bland de få människor som uppger att de känner till dem. Bland göteborgspolitikerna uppvisar Göran Johansson mycket starka siffror, om än avtagande med åren. Göran Johanssons resultat bland samtliga svarande göteborgare 2003 (+8) är det klart högsta i undersökningen, men det sämsta Johansson någonsin uppnått. Göran Johansson rekord är från 1995 då han uppvisade en popularitet på +24. Andra göteborgspolitikere som uppvisat någorlunda goda resultat genom åren är Margita Björklund, Johnny Magnusson och kanske också Jan Hallberg. Övriga göteborgska politiker hamnar kring noll eller i några fall på minussidan. Bottenrekordet har miljöpartiets Claes Roxbergh med -5 1999 och 2001.

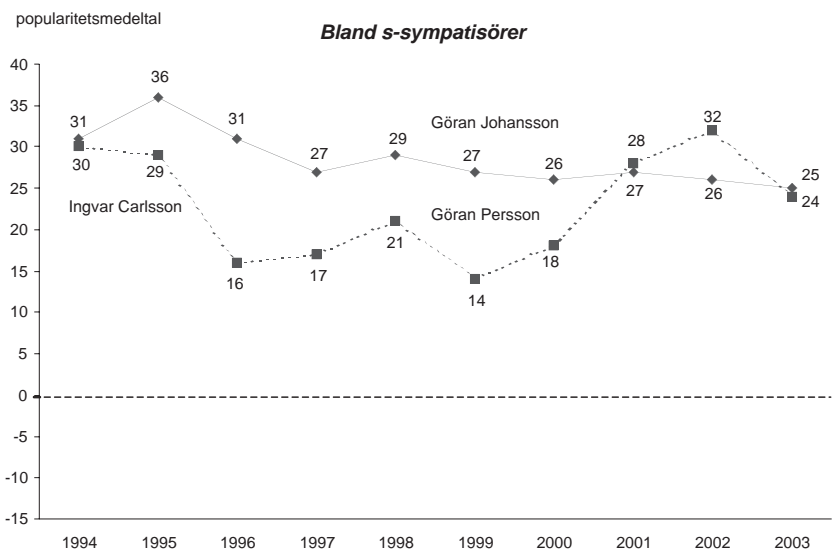
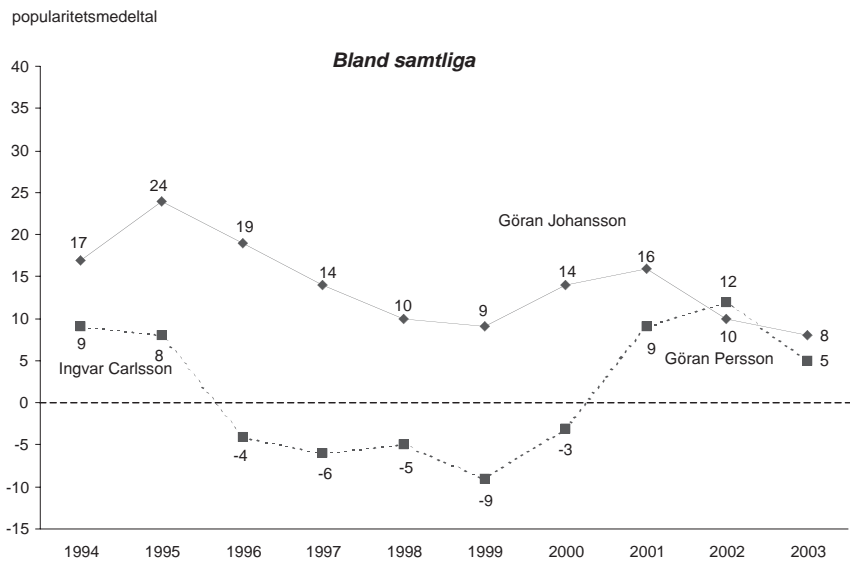
Det ser inte bättre ut bland regionpolitikerna. Alla har, bland samtliga svarande, popularitetsvärden kring eller under noll i mätningen 2003. Och tendensen är vikande. Politiker som vi har tidseriemätningar för – Roland Andersson (s), Eva Eriksson (fp), Annelie Stark (s), Kent Johansson (c), Carina Åström (v), Monica Selin (kd), Stefan Kristiansson (mp) och Einar Hansander (svf) – har alla tappat i uppskattning. Och popularitetsmedeltalen 2003 mellan som högst 0 (Eva Eriksson) och som lägst -6 (Annelie Stark) är inget att glädjas åt. De enda två politiker som genom åren kunnat uppvisa någorlunda goda popularitetsasiffror i Västra Götaland är Göran Johansson 1998 med +10 och Eva Eriksson 1999 med +6. Sämst uppskattningssiffror någonsin i Västra Götaland har Cecilia Widergren (m) vederfarits med -15 år 2000.

Politiker är nästan utan undantag mer populära bland sina egna anhängare än bland övriga väljare. Det gäller partiledare, men också lokal- och regionalpolitiker. Problemet för främst västra götalandspolitikerna är dock att de inte heller bland det egna partiets sympatisörer är särskilt populära. En popularitet på +30 eller bättre har vi mätt upp i 39 procent av fallen i RiksSOM när vi studerat partiledarnas uppskattning bland egna sympatisörer. Att lokal- och regionalpolitiker i genomsnitt inte kan konkurrera med partiledarnas uppskattning är naturligtvis väntat men motsvarande andel är endast 5 procent bland göteborgspolitikerna (=Göran Johansson) och 0 procent bland regionpolitikerna.

Relativt låga uppskattningssiffror bland egna anhängare på +19 eller sämre förekommer i 26 procent av fallen när vi mäter partiledare. Bland göteborgspolitikere är siffran 61 procent och bland västra götalandspolitikere hela 92 procent. En av huvudorsakerna till de dåliga resultaten för lokal- och regionalpolitikerna är att de är mycket anonyma. Även bland människor som uppger att de känner till dem väcker de föga sympati eller för den delen antipati. Många svarspersoner placerar dem neutralt och på mitten på sympatiskalan. Men det är enbart en förklaring och inte en bra ursäkt. Representation och ansvarsutkrävande på individnivå kan inte fungera tillfredställande med anonyma och doftlösa politiker.

Västra Götalandsregionen uppvisar alltså även på denna sista konkreta utvärde-

Figur 1 Vem är mest populär – Göran J eller Göran P? (medeltal)

Kommentar: Resultaten visar hur populära tre s-ledare har varit bland samtliga svarspersoner respektive bland s-sympatisörer under åren 1994 – 2003. Skalan kan variera mellan -50 (ogillar) och +50 (gillar). Medeltalen för partiledarna (Ingvar Carlsson 1994 – 95, Göran Persson 1996 – 03) gäller för hela Sverige. Göran Johanssons siffror gäller för Göteborg.

ringsnivå ett svagt resultat. Experimentet i regional demokrati har hittills varit föga lyckosamt.

Göran J mot Göran P

Men vi kan inte sluta så här dystert. På ett område uppvisar regionen och Göteborg ett lysande undantag. Och det är Göran Johansson. Han är den ende lokal/regionalpolitiker vi mätt som har kännedomssiffror nästan i nivå med partiledarnas och som dessutom popularitetsmäsigt klär alla partiledare. Popularitetsvärdet +24 bland samtliga svarande i Göteborg 1995 är det bästa resultat vi någonsin uppmätt för någon politiker i SOM. Ingvar Carlsson (s) har rekordet bland partiledarna med +20 efter mordet på Olof Palme.

Det unika med Göran Johanssons popularitet är bredden. Han uppskattas inte bara bland s-sympatisörer. Även borgerliga väljare gillar honom. Ett sätt att demonstrera Göran Johanssons unika popularitet är att jämföra den med hur uppskattade socialdemokraternas partiledare är i hela landet. Alltså hur står sig Göran J mot Göran P. Vem är mest populär? Resultaten i figur 1 visar att Göran J vinner – om än nått under senare år. Göran Johanssons popularitet i Göteborg har dalat samtidigt som Göran Perssons popularitet i Sverige har ökat. Dock har Göran Perssons uppskattning kroknat något mer än Göran Johanssons i sista mätningen 2003.

Västra Götaländsk demokrati behöver mycket, inte minst mer kända och uppskattade politiker. Göran Johansson kan inte göra det ensam.

Referenser

- Holmberg, Sören 2004. Folkets uppskattning, partiledarnas belöning? I Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Ju mer vi är tillsammans*. Göteborg: SOM-institutet
- Holmberg, Sören & Oscarsson, Henrik 2004. *Väljare. Femtio år av svenskt väljarbeteende*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Norris, Pippa (ed) 1999. *Critical Citizens. Support for Global Governance*. Oxford: Oxford University Press.
- Putnam, Robert. 1994. *Making Democracy Work* Princeton: Princeton University Press.